

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 7

Матеріали

*Звітної науково-практичної конференції
“Теоретико-методологічні засади та соціальна практика
модернізації України: політичні, юридичні, економічні
та психологічні проблеми”
м. Київ, МАУП, 29 листопада 2018 р.*

*IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми і перспективи соціально-економічного
розвитку України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2018 р.*

*Міжнародної наукової конференції
“Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні:
стан, проблеми, тенденції розвитку”
м. Київ, МАУП, 7 грудня 2018 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2018

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 31.10.18)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали. звітн. наук.-практ. конф. “Теоретико-методологічні засади та соціальна практика модернізації України: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми”, 29 листопада 2018 р.; IV Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції”, 14 листопада 2018 р.; Міжнар. наук. конф. “Сучасні аспекти модернізації освіти в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку”, 7 грудня 2018 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2018. — 372 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2018

ЗМІСТ

ЗВІТНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України”
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”

(29 листопада 2018 р.)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, ПОЛІТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ

Романенко Є. О., Чаплай І. В.

Практичний досвід налагодження ефективної співпраці
між урядовим та громадянським секторами 11

Головатий М. Ф., Марусіна О. С.

Концептуальні засади формування сучасної державної політики
у сфері вищої освіти адекватно інтересам особистості і суспільства 13

Мелков Ю. О.

Філософські засади та парадокси української модернізації 17

Пархоменко-Куцєвіл О. І.

Закордонний досвід формування антикорупційних інституцій
в системі органів державної влади 20

Мартишин Д. С.

Питання соціальної справедливості в контексті філософських ідей Карла Маркса 22

Тимцуник В. І., Кузьменко Г. О.

Соціальна відповідальність як ціннісний орієнтир
у державному управлінні 30

Коляденко Н. В.

Ціннісно-мотиваційний аспект професійного самовизначення
студентів напряму підготовки “психологія, медична психологія” 32

Лісовський П. М.

Теоретико-методологічні засади квантової філософії у сучасних
соціальних практиках: нано та ноотехнології 36

Шовгеля О. М.

Впровадження засад соціальної відповідальності в діяльність органів
публічної влади в Україні на шляху до реалізації європейського вибору 39

Чаплай І. В.

Сучасні напрями розвитку освіти за кордоном та шляхи їх адаптації в Україні 43

Яровой Т. С.

Етап критичного осмислення лобізму як суспільного феномену
у вітчизняній науковій думці 45

Чорна К. П.

Кримський ханат як взірць національного державотворення
в епоху середньовіччя 47

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ “ПСИХОЛОГІЯ, МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ”

Професійне самовизначення – це пізнання особистістю себе як суб’єкта певної професійної діяльності, об’єктивна оцінка власних індивідуальних особливостей, співставлення своїх професійно важливих якостей і можливостей із вимогами, потрібними для оволодіння певною професією, пізнання своєї ролі в системі соціальних відносин, усвідомлення власної відповідальності за успішне виконання діяльності, реалізація своїх можливостей, а також саморегулювання поведінки, спрямованої на досягнення поставленої мети [3]. Сучасні тенденції психології та педагогіки щодо вивчення проблеми професійного самовизначення особистості полягають в більш широкому розумінні цього поняття як професійного розвитку взагалі, тобто, розгляду особистості як суб’єкта майбутньої професійної діяльності, здатної вирішувати відповідні завдання в умовах сучасного ринку праці [2].

Самовизначення являє собою не одноразовий акт вибору, а потребує прийняття низки рішень упродовж усього життєвого шляху людини [3]. Професійне самовизначення, за Є. Климовим, є системоутворюючим центром для всієї системи можливих “самовизначень” людини як суб’єкта діяльності та громадянина [2, 3].

Спрямованість особистості, її життєві цілі, осмисленість виборів і оцінок, задоволеність життям (самореалізацією) та здатність щодо відповідального ставлення до нього визначається цілісною системою свідомих та вибіркових зв’язків, що має назву смисложиттєвих орієнтацій. На взаємозв’язок особистості, сенсу життя та діяльності вперше звернув увагу ще в 1947 р. видатний радянський психолог О.М. Леонтьєв, розглядаючи індивідуалізоване значення світогляду, вчинків, соціальних норм, ролей, цінностей та ідеалів. Цінності утворюють третій, найвищий рівень систем смислової регуляції, тоді як її основу становлять особистісний сенс і смислові установки конкретної діяльності, а другий рівень займають мотиви, смислові конструкти та диспозиції. До першого, найбільш загального рівня смислових орієнтацій відносяться такі психологічні утворення, як потреби, особистісні цінності, світогляд, сенс життя та самоствавлення, що визначають зміну смислових орієнтацій та лінії розвитку смислової сфери. Другий смисловий рівень – це змістова реалізація взаємовідношень особистості і світу в процесі реальної життєдіяльності, що визначає внутрішній світ людини. Смисложиттєві орієнтації тісно пов’язані з життям людини, її минулим, теперішнім і майбутнім, відображаючи наявність цілей і задоволеність досягнутими результатами їх реалізації. Вони є динамічним утворенням, що визначає напрямок розвитку “Я” в бік досягнення сенсу життя та смисложиттєвих цінностей [5].

Система смисложиттєвих орієнтацій людини внутрішньо пов’язана з ціннісними орієнтаціями особистості, впливаючи на формування поточних завдань, діяльність особистості, її ставлення до оточуючого світу, характер, поведінку і виявляючись у самотутності людини в її культурному, духовному, суспільному житті.

Визначення ціннісного ставлення є основою вчинку, діяльності, життя в цілому [5]. Особистісна відповідальність, соціальна задіяність, самоідентифікація та саморегуляція особистості визначаються її образом “Я”, що виявляється в трикутнику власного бажання (“я хочу”), вимогливості (“мені потрібно”) та цілеспрямованості (“я прагну”). На сучасному ринку праці цей трикутник розглядають як взаємодію трьох складових – “хочу”, “потрібно” і “можу” [1, 5].

Завдання навчального закладу, таким чином, надати студентам можливість задовольнити потреби їх професійної самореалізації, коли бажання “я хочу” і стремління “я прагну” завдяки здобутим у процесі навчання знанням і навичкам переходить у “я можу”. Від задоволення рівня домагань у досягненнях залежить формування самоповаги особистості, що має вплив на всі компоненти її діяльності: задоволення собою, прийняття себе, почуття власної гідності, позитивне ставлення до себе, узгодження “Я”-реального з “Я”-ідеальним. Тобто, мотивація досягнення є важливим регулятором і домінантою розвитку людини.

Оптимальне співвідношення поведінки особистості з вимогами ситуації, очікуваннями інших, формування міжособистісних взаємодій досягаються за допомогою процесів саморегуляції та самоконтролю – внутрішньої оцінки поведінкових актів у співвідношенні з прямою або передбачуваною оцінкою з боку інших людей, усвідомленням особистістю співвідношення своїх мотивів, цілей та дій [2, 3, 5].

Проведене нами опитування студентів, які навчаються за напрямом підготовки “психологія” та “медична психологія” показало, що першокурсники не завжди усвідомлюють мету навчального процесу, а їх очікування щодо майбутньої професії є досить загальними та невідповідними реальності. Серед проблемних категорій таких студентів можна виокремити три основні типи. Перший – ті, хто поступили на навчання, не особливо замислюючись над вибором професії, просто “треба було кудись поступити” або “так сказали батьки”. Вони не цікавляться предметом навчання, нудьгують на заняттях і займаються сторонніми справами. Серед цієї категорії багато кандидатів на відрахування за неуспішністю і немотивованими пропусками занять. Друга категорія – “всезнайки”, вони вже пройшли якісь курси або тренінги, отримали сертифікат і займаються консультативною діяльністю, дотичною до психології, причому в найнесподіваніших сферах (від надання астрологічних прогнозів до сімейного консультування і коучінгу). Диплом їм потрібен лише для юридичного підтвердження свого права на таку діяльність. Вони мають певні усталені стереотипні уявлення про психологічну науку та досить ригідні переконання. Базову літературу з предмету їм читати нецікаво, вони досить сміливо поводяться з термінологією, вірять у всемогутність психотехнік і впевнені, що саме вони покликані допомагати людям. При цьому, їм не вистачає елементарних знань і критичного мислення, вони досить вільно обходяться з етичним кодексом і принципом “не нашкодь”.

Третя складна категорія студентів – ті, хто прийшов вивчати психологію для того, щоб вирішити власні проблеми. З одного боку, ці студенти мають підвищену рефлексію, всю інформацію пропускаючи через досвід власного життя. Вони дуже сенситивні, вразливі, іноді мають певні патопсихологічні прояви. Однак з іншого боку, саме особиста зацікавленість робить їх мотивованими до навчання, вони є постійними користувачами бібліотеки, активно беруть участь у всіх науково-практичних заходах. Досвід власного життя і роботи з власними якостями особистості роблять таких студентів більш емпатійними до клієнтів. Тут, зокрема, можна згадати студентку, яка, маючи власний досвід подолання важкої хвороби, здобула фах медичного психолога і створила групу психологічної допомоги пацієнтам із таким самим діагнозом.

Виявленню проблемних категорій студентів і усвідомленню ними необхідності відповідних особистісних трансформацій може допомогти проведення психодіагностичних тестувань.

Ряд зарубіжних і вітчизняних авторів [3] з цією метою рекомендують, насамперед, використовувати методику “Шкала зрілості професійних установок” Дж. Крайтса, зорієнтовану на виявлення 5 видів установок: 1) упевненість і рішучість у професійному виборі – нерішучість; 2) безтурботність і матеріальна забезпеченість – егоцентризм і матеріальні інтереси; самостійність і активність – залежність; реалізм і готовність до компромісів – соціальний престиж; інформованість і раціональність – страх.

Визначити сформованість уявлення про майбутню професію допоможе методика “Мотиви вибору професії” [3], яка дозволяє з’ясувати очікування студентів від навчання: “отримання знань”, “оволодіння професією”, “отримання диплому”.

Орієнтаційна анкета Б. Басса дозволяє з’ясувати спрямованість особистості: на себе, на спілкування, на справу [7].

Зрозуміти, якими мотивами (світоглядними, суспільними, практично значимими, особистісними) керується студент у своєму навчанні, зробити висновок щодо провідних мотивів, які обумовлюють позитивне або негативне ставлення до окремих предметів і до навчання в цілому, допоможе методика ставлення до навчальних предметів Г. М. Казанцевої [7].

За нашими спостереженнями, непогані результати дає використання тесту О. Ф. Потьомкіної “Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері”, що дозволяє виявити спрямованість і ступінь вираженості соціально-психологічних установок особистості (“альтруїзм-егоїзм”, “процес-результат”, “свобода-влада”, “праця-гроші”), зрозуміти, що є найважливішим у житті [5].

Визначити ставлення людини до оточуючого світу, до інших людей і до самої себе, її світоглядні основи та мотивації життєдіяльності можна за допомогою тесту М. Рокича “Ціннісні орієнтації” [7].

Для самоактуалізації особистості є важливими позитивні емоції, які спонукають до ефективного функціонування особистості, тоді як негативні емоції, стани напруги, конфліктні ситуації, навпаки, виснажують і перешкоджають розвитку. Якщо людина центрована на власному “Его”, то бачення нею речей, усвідомлення ситуацій спотворюється в бік бажаного на відміну від дійсного. Егоцентрична поведінка атомізує людину, відокремлює її від інших. Така людина може існувати лише тоді, коли вона має сили, а от у критичних ситуаціях, без підтримки інших, стає беззахисною [4]. Люди, орієнтовані на засоби, зайняті технологією, методикою, часто виконують дуже добре продуману роботу з тривіальною задачею. Навпаки, творча людина центрована не на засобах, а на проблемі, її діяльність визначається вимогами поставленої мети. Умовою самоактуалізації є усвідомлення свого “Я”, своєї внутрішньої природи, її узгодження з нею своєї діяльності [5].

Тому важливим вбачається також використання тесту “Ваш творчий потенціал”, що дозволяє визначити творчі здібності, креативність особистості [7].

Таким чином, смисложиттєві орієнтації, що визначають життєву концепцію людини, систему переконань і поглядів, ставлення до оточуючої дійсності, є ключовим аспектом професійного самовизначення особистості. Для професії психолога це є особливо важливим, тому завданням є формування у студентів відповідної системи ціннісних орієнтацій, відповідального ставлення до професійного навчання, розвиток творчого компоненту мислення.

Джерела

1. Коляденко Н. В. Профорієнтаційна складова трикутника професійного вибору / Н. В. Коляденко // Ринок праці та зайнятість населення, №2013/2. – К., 2013. – С. 24–27.
2. Кулаков Р. С. Професійне самовизначення особистості: критерії та показники її сформованості в ранній юності / Р. С. Кулаков // Зб. наук. праць К-ПНУ імені Івага Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України: Проблеми сучасної психології. – Вип. 8. – 2010. – С. 555–564.
3. Ляска О. П. Ціннісно-мотиваційні аспекти професійного самовизначення студентства / О. П. Ляска // Зб. наук. праць К-ПНУ імені Івага Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України: Проблеми сучасної психології. – Вип. 10. – 2010. – С. 427–434.
4. Медведева И. Я. Задержка развития души / И. Я. Медведева // Електронний ресурс. – режим доступу: <http://www.pravoslavie.ru/jurnal/11.htm>
5. Основи психології [ред. О. В. Киричук, В. А. Роменець]. – К.: Либідь, 2006. – 632 с.
6. Тест О. Ф. Потемкиной // Електронний ресурс. – режим доступу: <http://hr-portal.ru/tool/test-potemkinoy-diagnostics>
7. Тесты А.Я. Психология // Електронний ресурс. – режим доступу: <http://azps.ru/tests>